

A jelentés teljes szövege megtalálható az alábbi honlapokon:

<http://www.eumap.org/reports/2005> és
<http://www.salvavita.hu>

További információért forduljon Kővágó Emeséhez, koevagoe@gmail.com,
+36 70 2470792 vagy Miriam Anati-hoz,
Nyílt Társadalom Intézet,
manati@osieurope.org, + 36 30 2748533.

A magyar értelmi fogyatékossgal élő embereknek esélyük sincs a társadalmi integrációra

Budapest – 2005. December 14. Az értelmi fogyatékossgal élő emberek integrált oktatási és munkavállalási lehetősége továbbra is rendkívül korlátozott Magyarországon.

Ekképpen lehet összefoglalni a ma megjelent, ***Értelmi fogyatékossgal élő emberek jogai, Oktatási és foglalkoztatási lehetőségek Magyarországon***, című országjelentés legfontosabb tanulságait. A Nyílt Társadalom Intézet (Open Society Institute, OSI) és a Salva Vita Alapítvány együttműködésében létrehozott jelentést Kővágó Emese állította össze.

Az integrált oktatás egyelőre gyerekcipőben jár Magyarországon, és az értelmi fogyatékossgal élő gyermekek (akik az átlagosnál jelentősen korlátozottabb tanulási képességgel rendelkeznek) oktatása továbbra is nagy fokban elkülönített körülmények között zajlik. A 2002-2003-as tanév során mindössze 2.598 általános iskolás korú, értelmi fogyatékossgal élő gyermeket oktattak többségi iskolában, míg 32.231 gyermek járt speciális iskolába. A speciális iskolák nem készítik fel a tanulókat a társadalmi beilleszkedésre, és nem is látják el őket a későbbi munkavállaláshoz szükséges készségekkel.

A magyar oktatási rendszer nem csak az ép gyermekektől különíti el az értelmi fogyatékossgal élőket, de az értelmi sérült élő tanulók közt is különbséget tesz a fogyatékossgal szintje szerint. A közoktatási törvény értelmében a gyermekeknek vagy oktatási kötelezettséget kell teljesítenie, vagy súlyosabb fokú fogyatékossgal esetében képzési kötelezettséget. Ennek eredményeképpen számos, értelmi fogyatékossgal élő gyermeket legálisan zárnak ki az oktatás minden formájából Magyarországon.

A ma kibocsátott jelentés felszólítja a magyar kormányt, hogy számolja fel a rendkívül diszkriminatív jelleggel bíró "oktatható/képezhető" elkülönítést, és biztosítsa, hogy bármilyen fokú legyen is a gyermek értelmi fogyatékossga, ugyanolyan jogokkal juthasson hozzá a minőségi oktatáshoz.

A kormány kvóta rendszer, állami támogatások és adókedvezmények révén igyekszik elősegíteni a fogyatékossgal élő emberek munkavállalását. Ezek az intézkedések azonban ez idáig sikertelennek bizonyultak. Az értelmi fogyatékossgal élő felnőttek több mint kilencven százaléka továbbra sem képes elhelyezkedni a munkaerő-piacon Magyarországon.

Az értelmi fogyatékossgal élő emberek kisebb hányadáról mondható csak el, hogy munkát tud vállalni, ami általában védett munkahelyen történik. Ezek az intézmények nem készítik fel a fogyatékossgal élő személyeket a nyílt munkaerő-piaci munkavállalásra.

Az értelmi fogyatékossgal élő emberek társadalmi beilleszkedéséhez a Támogatott Foglalkoztatás szolgáltatás nyújtja a legjobb lehetőségeket, mivel lehetővé teszi, hogy ezek az emberek a nyílt munkaerő-piacon vállaljanak munkát oly módon, hogy számukra mindennapos támogatást és felkészítést tesznek lehetővé. Azonban mindössze öt magyarországi civil szervezet foglalkozik a Támogatott Foglalkoztatás szolgáltatással, és a jogszabályok sem rendelkeznek a munkavégzésnek erről a módjáról.

A Salva Vita Alapítvány úttörő szerepet vállal a Támogatott Foglalkoztatás szolgáltatás magyarországi bevezetésében. A mai napig több, mint 150 értelmi fogyatékossgal élő embert készítettek fel a nyílt munkaerő-piaci elhelyezkedésre. Az alapítvány ma már öt városra terjesztette ki programját.

A kormánynak legfontosabb feladatai között kell létrehoznia a szükséges jogszabályi és szabályozási kereteket, melyek lehetővé teszik a Támogatott Foglalkoztatás szolgáltatás részleges állami finanszírozását. Intézkednie kell továbbá, hogy az egész országra kiterjedjen a Támogatott Foglalkoztatást nyújtó szolgáltatók hálózata.

Az állam néhány éven keresztül finanszírozta a Támogatott Foglalkoztatás szolgáltatást, mint modellprogramot, és annak országos terjesztését is azzal a céllal, hogy azt később beépítse a foglalkoztatás rendszerébe. Az ehhez szükséges jogi és szabályozási lépéseket azonban nem tette meg, ezért most az a veszély fenyeget, hogy az évek óta sikeresen működő modell program és az újonnan indult vidéki szolgáltatások források hiányában megszűnnek.

A jelentés más, aggasztó magyarországi jelenségekre is rámutat. A bentlakásos intézmények felszámolásának folyamata túl lassan halad, s az értelmi fogyatékossgal élő emberek 38 százaléka továbbra is bentlakásos otthonokban van elhelyezve. A jelentés felszólítja a kormányt, hogy több lehetőséget teremtsen az értelmi fogyatékossgal élő emberek számára a többségi társadalomban való részvételhez oly módon, hogy az intézmények helyett több alternatívát dolgoz ki, és megteremti az önálló életvitel valódi lehetőségeit.

Ugyancsak aggodalomra ad okot az értelmi fogyatékossgal élő személynek ítélt roma emberek száma. Az értelmi fogyatékossgal élő emberek 30 százalékát alkotják a romák (16.700 fő), míg a teljes társadalomnak mindössze 1,9 százalékát teszik ki. A jelentés fel szeretné hívni a kormány figyelmét, hogy intézkedései révén érje el, hogy a jövőben a fogyatékossgal felméréseket ne befolyásolhassák diszkriminatív előítéletek.

Bár sok tennivaló marad még a magyarországi értelmi fogyatékossgal élő emberek oktatási és munkavállalási lehetőségeikhez való hozzáféréseinek javítása terén, a jó gyakorlatnak is számos példáját találhatjuk. A belőlük származó tapasztalatokra építve leküzdhető a legtöbb akadály, és valós, időtálló fejlődést lehet elérni. Az OSI jelentés számos javaslatot is felsorol, melyek Magyarországon is javíthatják az értelmi fogyatékossgal élő emberek oktatásának és munkavállalásának lehetőségeit.

A szerkesztőknek

Ez a jelentés az *„Access to Education and Employment for People with Intellectual Disabilities”* című, 14 országjelentésből álló európai sorozat egyik eleme. A jelentéseket az EUMAP, a Nyílt Társadalom Intézet EU Monitoring and Advocacy Program-ja készítette el az OSI Mental Health Initiative programmal együttműködésben. A jelentések megtekinthetők ezen a honlapon: <http://www.eumap.org>. A Nyílt Társadalom Intézetről további információk pedig a <http://www.soros.org> honlapon érhetők el.